Digitized by SVOBODA-NEWS.COM

СВОБОДА

LIBERTY

ЧАСОПИСЬ ДЛЯ РУСКОГО НАРОДА ВЪ АМЕРИЦѢ И ОРГАНЪ „РУСКОГО НАРОДНОГО СОЮЗА".

Рôкъ VI. Мт. Кармель, Па. Четвергъ 14-го Цвѣтня 1898. Число 15.

Калєндарь.

Цвѣтень.

14	Ч.	Страстный. Тита
15	П.	ВЕЛИКА ПЯТНИЦЯ
16	С.	Іосифа преп., Платона
17	Н.	ВОСКРЕ ЕНІЄ ХРИСТ.
18	П.	СВѢТЛЫЙ ПОНЕДѢЛ.
19	В.	СВѢТЛЫЙ ВТОРОКЪ
20	С.	Ирідіона, Келестина

Змѣстъ.

Справы „Союза." — Христосъ Воскресъ. — Вѣсти зъ Америки. — Що чувати въ свѣтѣ? — Новинки. — Посмертни вѣсти. — Вѣсти робôтничи. — Де-що цѣкавого. — Фейлстонъ: Хто зъ чого жие? — Якъ выгадано машиною ѣздити. — До Канады. — Оголошения.

УВАГА.

Хотячій приступити до „Союза" най посылають вступне и мѣсячне до касіера.

Mr. George Chylak
OLYPHANT, PA.

И увѣдомлять секретара пôдъ адресою.

Rev. John Ardan
P. O. Box 418
OLYPHANT, PA.

СПРАВЫ „СОЮЗА".

Справозданѣ касове „Союза" за мѣсяць Марець 1898 р.

Jersey City, N. J.	
Смій Микола	$1.50
Смій Григорій	1.25
Scranton, Pa. КостикъА.	4.00
McAddo, Pa. Братство св. Володимира	64.00
N. Tonawanda, N. Y. Чл.	4.50
St Louis, Mo. Братство св. Михаила	14.00
Shenandoah, Pa. Бр тство св. Михаила	22.00
Yonkers, N. Y. Братство св. Михаила	6.00
Jersey City, N. J. Члены	54.50
Buffalo, N. Y. Братство св. І. Хрестителя	9.50
Waterbury, Conn. Чл.	3.50
Pittsburg, Pa. Братство св. Николая	79.00
Cohoes, N. Y. Чл.	3.00
McAdoo, Pa. Братство Покр. Пр. Дѣвы	20.60
Olyphant, Pa. Братство св. І. Хрестителя	77.50
Mayfield, Pa. Братство св. Кир. и Метод.	27.00
Pittsburg, Pa. ГорощакъА.	1.00
Mt. Carmel, Pa. Братство св. Димитрія	27.00
Elmira, N. Y. Братство св. Михаила	8.00
Buffalo, N. Y. О. Н. Дмитрôвъ	2.00
Mt. Carmel, Pa. Братство св. Петра и Павла	21.50
United, Pa. ГорощакъИв.	2.00
Centralia, Pa. Члены	10.00
Bayonne, N. J. Нищотъ Д.	2.00
W. Troy, N. Y. Братство св. Николая	8.50
Landford, Pa. Братство Рож. Пресв. Богор.	29.75
Ansonia, Conn. Братство св. Петра и Павла	28.00
Simpson, Pa. Чл.	13.50
St. Clair, Pa. Братство Пресв. Дѣвы	19.00
Chicago, Ill. Куриловъ М.	2.50
Shamokin, Pa. Братство св. Кир. и Метод.	67.80
Mayfeld, Pa. Шлянта Ол.	3.00
Pittsburg, Pa. ФеренцьЮ.	2.00
Charleroy, Pa. ЖиванъД.	1.00
Сума . . .	**$642.40**

Готовыхъ грошей въ касѣ „Р. Н. Союза" находить ся:

Депозитôвъ . . .	$304.05
Фонду желѣзного . . .	$2041.85
Фонду роспорядимого	2444.42
Разомъ . . .	**$4790.32**

словами чотыри тысячѣ, сѣмсотъ девядесятъ долярôвъ и 32 центы.

Рахунокъ той показуе, здае ся, найлѣпше, чи варта до „Союза" приступати або нѣ, а такожъ чи добре або зле урядники его людскими грôшми газдують.

Звертаємо увагу всѣхъ членôвъ „Союза" на ухвалу минувшои головнои конвенціи, пôсля котрои кождый членъ мае зложити на розходы конвенційнй по 25 центôвъ. Грошѣ тй просимо складати сейчасъ, бо до конвенціи вже недалеко. Мѣсце и часъ конвенціи оголосить ся пôзнѣйше.

Новй грамоты вже розôсланй дуже многимъ членамъ, а котрй ще не дôсталй такожъ дôстануть ихъ невдовзѣ.

Вôдъ Выдѣлу „Руско-Народного Союза"
Иванъ Глова
предсѣдатель.
Юрій Хилякъ -- Ив. Арданъ
касіеръ. секретарь.

Ось сеся побѣдна пѣсня свѣтла надъ темнотою, любови надъ ненавистею, правды надъ несправедливостію выхопить ся зъ міліоновыхъ усть народа, котрй въ сю недѣлю зôйдуть ся, щобъ вразъ повитати воскресшого Христа. Всѣхъ серця въ той роковый день переповненй якоюсь несказаною радостію. з уста мимоволѣ порушують ся, щобъ прославити того, котрый проголосивъ свѣту такй взнеслй, святй правды. И надъ тымъ розмоленымъ народомъ взноситъ ся Христосъ, ясный, чистый мовь слеза и дивить ся на землю, ту кранну слѣзъ и горя и бачить вôнъ тамъ придавленый и понижены людъ робучій, що стогне въ темнотѣ и въ неволи — той свôй улюбленый людъ, для котрого вôнъ несе потѣху и бачить вôнъ рôвно-жъ можныхъ и сильныхъ того свѣта, котрй хоть мають его имя на устахъ та не мають его въ серцяхъ, бо дѣла ихъ чимсь зовсѣмъ противнымъ его науцѣ. Бо его свята, чиста наука, а нынѣшнй его исповѣдники се пе те, се лишь насмѣшка зъ неѣ!... Людямъ не перечить вже теперь бути Христовымъ исповѣдникомъ тай заразомъ гнобителемъ слабшихъ, крамаромъ найсвятѣйшихъ чувствъ. Якось умѣють погодити въ своихъ серцяхъ (если ихъ ще мають) тй двѣ суперечности. И певно, що коли-бъ Христосъ ще разъ появивъ ся ту на земли, то замучили-бъ его на ново.

То-жъ зъ яснѣючимъ своимъ божескимъ лицемъ звертаесь на розмолений масы робучого люду, що зъ глубины серця шле прозьбы за свою долю и поблагословить ихъ додаючи надѣѣ и вѣры, що колись настане правда и знищить несправедливôсть.

Народъ рускій! Мôй Боже. кому-жъ тои вѣры и надѣѣ, вытревалости въ працѣ бôльше потреба якъ не ему?... То-жъ крѣпись рускій народе, упоеный взнеслыми засадами Христовои науки, лучись въ одну могучу, просвѣчену робучу силу и впередъ до борбы зô зломъ и гнетомъ, а правда настане твоя и ты воскреснешь вôльнымъ, чого мы мовь свого щастя тобѣ желаємъ

Христосъ воскресъ!

ВѢСТИ ЗЪ АМЕРИКИ.

Ansonia, Conn., April 4, 1897.

Поважана Редакціо!

Прошу ласкаво помѣстити тыхъ пару стрѣчокъ въ нашôй газетѣ „Свободѣ."

Послѣднымъ разомъ обѣцявъ-емь щось бôльше донести. Правда, було-бъ завсѣгды що нового написати, бо новины кождого дня трафляють ся, тôлько на се треба часу.

Робота въ нашôй околици, якъ: въ Ansonia, Derby и Shelton въ мѣсяци мартѣ дуже поправилась. Въ всѣхъ фабрикахъ роблять повный часъ, а декотрй день и нôчь, декотрй зновь „овертаймъ." Много людей дôстало роботу въ тыхъ часахъ въ нашихъ мѣстахъ. Зъ нашихъ Русиновъ ту нема анѣ одного безъ роботы, всѣ роблять. Такожъ и тй, що приѣхали зъ другихъ плейзôвъ, дôстали роботу. — Но троха и зô старого краю приѣзджають хлопцѣ молодй, а такожъ приѣхало 4 дѣвчатъ рускихъ, молодыхъ. Если-бъ якій молодець мавъ замѣръ ожепити ся, то я ему раджу, щобъ приѣхавъ до Ансонія, то собѣ выбере, яка ему сподобаесь, а есть ту церковь и священникъ, то все на мѣсци зробить ся. Але ще не теперь, бо пôсть святый, ажь по Великодни. О, щобъ я знавъ, що рускій дѣвчата будуть такъ численно приѣзджати до Америки. не женивъ бы я ся зъ Полькою, а зачекавъ бы.... Але прошу, щобъ хто не сказавъ тое моѣй старôй, бо якъ бы дôзнала ся, то до смерти бы гнѣвала ся на мене. Але що ту о весѣляхъ говорити, я хочу що иншого и важнѣйшого написати. — Отже зачну насампередъ вôдъ церкви. Що до нашои новои церкви и парохіи, то намъ ту, славити Бога, добре иде. За такъ короткій часъ, якъ намъ напь отецъ приѣхали, то дали мы вставити пôдлогу до галѣ вартости $150.00 (а то самй парохіяне робили, декотрй безплатно), въ котрôй есть читальня и мітинги братскй (братства словенскй и наше св. А.А. Петра и Павла): Надѣемось, що незадовго и школа буде, тôлько що теперь много дѣтей дорослыхъ до школы нема. Такожъ купили мы лавки до церкви и галѣ, а бôльше рѣчей церковныхъ мы замовили зъ краю, зъ Самбора, що разомъ прійдуть зъ тыми рѣчами, що поодинокй парохіяне спровадили и котрй вже суть въ Ню Йорку; сего тыждня маємъ ихъ получити, а ще до того мы и троха довгу вôддали, однымъ словомъ, дуже добре намъ ведесь. Правда, що у насъ до теперь була и есть любовь и згода, всѣ за одного а одень за всѣхъ, бо якъ бы того не було, то що така не велика громада людей могла бы зробити? Нѣчого!

Але то такъ завсѣгды есть на свѣтѣ, якъ декотрй люде кажуть, давъ Богъ куцца, а въ той часъ чортъ принѣсъ фактора, то и зъ нами тежъ таке. Богъ насъ побласловивъ и допомôгъ намъ св. церковь збудовати, а вороги чекають зъ нетерпеливостію, що будуть мати якійсь доходъ зъ насъ бѣдныхъ, а не могуть дочекатися. Ба, они навѣть не дочекають ся. Але зачинають насъ обсѣдати, а вже и обсѣли, якъ жидôвскй пархи, зô всѣхъ сторôнъ. Опишу вамъ тôлько въ короткости, бо щобъ хотѣвъ все докладно описати, то зъ того була-бъ довга исторія.

Мѣсцевй латинскй, чи тамъ айрискй священники, мучили насъ, щобы дати на датичн. епископа записати пляцъ и церковь и щобы вôнъ прійповъ угольный камѣнь посвятити. Ади мы о тôмъ анѣ не думали, щобы свою такъ тяжку працю давали записовати лат. епископови, коли мы пôдъ лат. епископôвъ не належимо, бо мы маемъ своихъ. Ну, але и такъ я поѣхавъ до епископа запросити его на посвящене угольного каменя. — не для того, щобъ его конечно тамъ треба було, тôлько щобы ему честь вôддати!... Вôнъ выпытавъ ся, якъ мы зъорганізованй и на кого есть майно записане... а въ кôнци сказавъ такъ:

— Дитино, на ничь ваша праця. Доки вы не дасте на мене записати ваше майно, то вамъ жаденъ священникъ не прийде угольный камѣнь посвятити, а хотяй и церковь збудуете, то вы священника не дôстанете.

А я ему зновь толковавъ по свому и згадавъ за Е. Е. кардинала Сембратовича. — А вôнъ менѣ на то сказавъ, що анѣ епископъ, анѣ кардиналъ старокрасный ту въ Спол. Державахъ не мають ничь до дѣла, бо ту суть епископы и делегатъ папскій. Я знова на тое ему сказавъ, що якъ будуть зъ нами таки чуда выробляти, то всѣ перейдемо, якъ то отецъ Н. Н. назвали, на кривославіе. — Епископъ менѣ на то сказавъ: То собѣ переходьте, я не дбаю, а и тамтй другй, що перейшли, то есть ихъ вина а не моя. — На то я уже ничь не сказавъ, пôвѣвъ ємь епископови good bye и выйшовъ-емь.

Прійшовъ день назначеный. Наши священники приѣхали и посвящене вôдбулось въ порядку. Церковь внетъ була готова, священ-

(Продовженє на другій сторонѣ).

2

ХТО ЗЪ ЧОГО ЖИЄ?

Написавъ Иванъ Млотъ.

Зъ польского переклавъ Ст. Хлопôвъ

(Дальше.)

III.

— А видишь, могли-бъ вы менѣ теперь сказати — тôлько ты наговоривъ недôброго про книжку „Власна помôчь", а теперь те саме говоришь, що й тота книжка, що чимъ хто бôльше працюе, тымъ бôльше заробить.

Помалу, не перебивайте менѣ, а що скажу послухайте.

Я сказавъ выжше, що чимъ бôльше ремѣсникъ вложить працѣ до товару, тымъ бôльше за него дôстане. Швецъ за чоботы о подвôйныхъ пôдошвахъ, гарно выкôнчений, дôстане бôльше, якъ за драптиву роботу.

То правда. Але, щобъ напь швецъ мôгъ зробити и выкôнчити свои чоботы, потребуе выпаймити варштатъ а на те все треба грошей. Шлюсаръ якъ хоче робити замки, мусить такожъ выпаймити варштатъ, купити знаряды и мусить жити якійсь часъ, доки не розпродасть своихъ замкôвъ а на то зновь треба грошей

Если въ кого суть грошѣ до для него се дрôбниця. Урядить варштатъ, буде выробляти товары, а опôсля буде ихъ продавати вôдповѣдно до вартости, вôдповѣдно до працѣ, котра въ нихъ мѣстить ся.

Але якъ у кого нема грошей? Якъ хто не може заложити варштату? Якъ хто не може выробляти жадныхъ товарôвъ, бо не може собѣ купити анѣ матеріялу анѣ знарядôвъ? То що тогдѣ? Що буде тогдѣ, если, якъ то звычайно буваe, чоловѣкъ той не мае а й не може сподѣватись зъ нѣвôдки помочи — а жити прецѣнь мусить; мусить ѣсти, пити, зодягнутись, мешкати. Теперь въ свѣтѣ такъ все уладжене, що якъ хочешь дe-що купити на рынку, чи покармъ, чи одѣжь, потреба мати зъ собою або грошѣ або якійсь товаръ до продажи. Нашъ робôтникъ не мае грошей, товарôвъ не може мати, отже, щобъ жити, щобы ѣсти мусить себе п р о д а т и, мусить стати наймитомъ, невôльникомъ — мусить пôйти до иншихъ на роботу.

Якъ то продати себе? Якъ то бути невôльникомъ? запытаете мене певно. Тажъ працювати въ фабрицѣ, працювати у майстра, тажъ то ще не неволя. Чи челядникъ, чи фабричный робôтникъ всѣ они люде вôльнй, працюють у кого имъ злюбить ся и доки имъ злюбить ся и нѣхто не мае права розказувати имъ.

О, знаемо мы тоту свободу. Знаемо о тôмъ, якъ майстеръ помѣтуе челядниками, знаемо о тôмъ, якъ въ фабрицѣ тысячи робôтникôвъ мусять гнути ся и кланяти леда якому писаринѣ. А чи посмѣють они вôдозватись коли небудь голоснѣйше, на лайку вôдповѣсти лайкою? Та чи вôдозвуть ся голоснѣйшимъ протестомъ, коли фабрикантъ знижить имъ заплату, або зъ тыдневого заробку щось вôрве? Не посмѣють нѣколи, бо суть невôльниками; знають, що хоть фабрикантъ не стоить надъ ними зъ нагайкою то стоить надъ ними голодъ, страшнѣйшій трохи вôдъ нагайки. Чоловѣкъ, що продае свою працю, не може зватись вôльнымъ. Мусить вôнъ мати пана и мае его надъ собою! Вôльными суть лишь тй, що не потребують себе продавати! Трудна рада! Робôтникъ працюе въ фабрицѣ, бо мусить, бо своихъ знарядôвъ працѣ не мае, слухае свого фабриканта, бо мусить, бо фабрикантъ мае двохъ сплачôвъ-помôчникôвъ: на передъ войско и рядъ, а потôмъ голодъ!

Зъ такими ворогами нелегка борба, то правда; труднѣйша ще выграна; але й то свята правда, що хто не боре ся, той не мае нѣчо.

IV.

Чи робôтникъ есть невôльникомъ чи нѣ то все рыба, могли-бъ вы менѣ вôдповѣсти. Та намъ не ходить о тое, хто невôльникъ, а хто вôльный, але хочемо дôзнати ся. чи то правда, що кождый удержуесь зô своеи власноi працѣ, чи то правда, що своею власною працею можна до чогось дôйти, до маетку.

А то вамъ верчу дѣру въ головѣ. Та не спѣшѣть ся! Поволи дôйдемо й до того. Та-жъ мусимо застановити ся порядно надъ кождою рѣчею.

Е ты, дорогій читателю, шлюсаромъ, столяромъ, кравцемъ, чи шевцемъ або зарôбникомъ, гбошей не маешь, варштату анѣ знарядôвъ набути не можешь и йдешь на улицю спродати себе. По довшôмъ шуканю за роботою, знайдешь въ кôнци майстра фабриканта, котрый тебе купуе.

Якъ ты гадаешь, читателю, на що вôнъ тебе купуе? Чи для твоихъ красныхъ очей? Адже-жъ нѣ? Або може длятого, що змилосердивъ ся надъ тобою и хоче тобѣ въ нуждѣ помочи? И про те ты ажь надто добре знаешь, що такъ оно не есть. Купивъ тебе длятого, бо знае, що ты робôтникъ, що вмѣешь и можешь порушувати варштатъ, що вмѣешь и можешь кувати молотомъ, що вмѣешь и можешь пôдбивати пôдошвы, однымъ словомъ длятого, щ о м а е ш ь р ô б у ч у с и л у.

Купуючи тебе, майстеръ або фабрикантъ думае тôлько о твоѣй силѣ и здôбностяхъ. Если-бъ ты не мавъ той робучои силы и здôбности, то анѣ за дармо не прибявъ бы тебе до себе. Ему тота твоя сила потрѣбна, дуже потрѣбна. Цѣла рѣчь у тôмъ, кôлько заплатити за тоту робучу силу. Въ тôмъ сукъ. Бо-жъ въ тôмъ нема великои мудрости, щобъ дôзнатись, кôлько треба заплатити за шклянку, чоботъ, сорочку. Обчисляе ся попросту, кôлько годинъ потреба було на працю коло тыхъ рѣчей [2]).

Возьмѣмъ, що на выробъ шклянки (выдуване гуты, топлене шкла, выдуване шклянки и т. д.) зужито нôвъ годины працѣ, на выробъ чоботъ (гарбоване, краяне шкôры, шите чоботъ и т. д.) 20 годинъ, на выробъ полумиска годину.

2) Та вы могликъ менѣ ту закинути: „Бôй ся Бога чоловѣче, що ты плетешь? Хто-жъ таке чувавъ, щобъ обчисляти годины працѣ, котри сидять въ товарахъ? Адже-жъ нѣгде нема такихъ урядникôвъ, котри бы тымъ занимали ся, нѣхто не може вызначувати таксы на свôй товаръ, а кождый дôстае за него тôлько, кôлько може." Се правда! урядникôвъ нема, нѣхто не занимае ся обчисловуванемъ, але таке обчисловуване творить ся само собою. И то въ такій способъ. Ты е пр. шевцемъ и робишь без пару чоботъ, въ котрыхъ есть 40 годинъ працѣ, або инакше сказавши, котрыхъ вартôсть выносить 40 годинъ. Если отже година працѣ выносить квотра, то варти они 40 квотрôвъ. Тобѣ того мало. Ты жадаешь 80 квотрôвъ. И бути може, що зразу на правду платять тобѣ 80 квод. Але зараз знайдуть ся други шевцѣ, котри будуть продавати вôдъ тебе тунше за 60, 50, а въ кôнци за 40 квотрôвъ и змусять и тебе до обниженя цѣны, до продажи твоихъ чоботъ пôсля вартости. Лучити ся може такожъ, що тобѣ вже чоботъ спродано, що за твои чобты не дасть тобѣ нѣхто 40 квотрôвъ а лишь 35, 30. тогдѣ ты перестанешь робити чоботы, пôдождешь лучшихъ часôвъ, доки зновь пôсля вартости не заплатять тобѣ за чоботы. Бачите отже, що хоть нѣхто не обчисляе годинъ працѣ, та все за товары дають менше бôльше тôлько, кôлько вартуе, а его цѣна (то е тое, що платять за товары) не може бути ани о много выжша анѣ за нижша вôдъ вартости (т. е. вôдъ скôлькости годинъ працѣ, мѣстячôй ся въ товарѣ).

Digitized by SVOBODA-NEWS.COM

„SVOBODA“

(LIBERTY.)

Weekly Paper.

The only Russian political Newspaper published in this Country; circulating in all parts of the United States and Canada, wherever the Russian language is spoken and is the best advertising medium.

Published every Thursday at Mt. CARMEL, PA. by the „SVOBODA“ Publishing Co.

All comunications should be addressed to:

„Svoboda“

Mt. CARMEL, PA.

P. O. Box 13.

Предплата рôчна 2.00
До старого краю..... 3.00

Всѣ дописи и грошѣ просимъ высылати пôдъ адресу:

То „SVOBODA“

P. O. Box 13. — Mt. CARMEL, PA.

НАША ГАЗЕТА ВЫХОДИТЬ ЩО ТЫЖДНЯ ВЪ ЧЕТВЕРЪ.

Entered the post office at Mt. Carmel, Pa. as second class mail matter.

Купуйте книжки!

Въ редакціи „Свободы“ можна дôстати слѣдуючи книжки:

Канадійска Русь

Написавъ Н. Дмитрôвъ

ЦѢНА . . . . . 10 цит.

Якъ чортъ заслуживъ кусника хлѣба.

ЦѢНА . . . . . 10 цит.

Образки зъ Америки.

Написавъ Бузько.

ЦѢНА . . . . . 10 цит.

Народный рухъ Австро-Угорскихъ Русинôвъ Ч. I.

Написавъ М. Павликъ.

ЦѢНА . . . . . 15 цит.

ЧИТАЙТЕ „СВОБОДУ“.

(Продовженѣ зъ сторины першой)

ника мы дôстали и не такого, якого вôнъ бы намъ прислявъ, якого тамъ мадярона, якъ вже разъ, еще передъ зачатемъ будôвлѣ церкви намъ прислявъ, а то въ особѣ о. И. Чурговича. Той „превелебный“ прійповъ разъ до фабрики зъ мѣсцевымъ лат. священникомъ и сказавъ такъ:

— Я сомъ ґрецко католицки священникъ. Бѣскупъ мнѣ ту послалъ, абѣмъ ту ґр. католѣкохъ обслужилъ и буду ту служѣцъ свату омшу пôдъ айрискимъ костеломъ.

Въ слѣдуючу недѣлю вôдправивъ Богослужене, була и проповѣдь, на котрôй сказавъ ось що:

— Мойо любе слышателе! Я будземъ по руски казань ґуторицъ. Та мое любе слышателе, вспомагайце мнѣ, а я будземъ за вами Пана Бога прошѣцъ и т. д. — а по омши сказавъ, що бискупъ ему наказавъ, абы вшѣцкихъ ґр. кат. вѣрниковъ спѣсацъ. И списавъ, а було ихъ шѣцкихъ доведна 2 ket szasz ember, 120 szasz huz aszon u lan, 55 ytven haro n gyereg.

— А кельо мнѣ даце на мешацъ?

— Та намъ не потрѣбно теперь священника — кажу я.

— Та кеди?

— Въ той часъ, якъ церковь збудуемо.

— А дзе маце плянъ?

Я ему показавъ плянъ.

— То на цо тримаемни крижъ? то не трѣба, лемъ таки якъ въ лат. косцеле. А на кого пляцъ запѣсани?

— Е, та на парохію.

— То ма буцъ на бѣскупа запѣсани.

— Та коли мы такъ не хочемо!

— Хто не хце?

— Е, та всѣ.

— Та я имъ порадзимъ. Утре най онѣ иду зе мну до бѣскупа до Гартсфорду, а не муша о томъ нѣкему гуторицъ, мы оба зробѣме шицко all right, а и за драгу я самъ заплацимъ цо ихъ то нѣчъ не будзе стацъ.

Я ему сказавъ: — Отче, не я самъ на то працюю, то и самъ того робити не буду, але всѣ працюють... Велике щасте маете, щосте трафили на такого чоловѣка, що другимъ о тôмъ не розповѣсть, бо Богъ знае, чи зважали бы, що вы священникъ и не схотѣли-бъ заплатити за таку добру пораду!...

Я якъ разъ въ Великôмъ постѣ зъ того сповѣдаю ся, бо кажуть въ тôмъ постѣ сповѣдатись зъ всѣхъ грѣхôвъ.

Дальше отченько просили, щобъ дати хоть $40.00 на мѣсяць, але мы сказали, що анѣ цента, тай зъ Богомъ выправили. Але я зновъ далеко зайшовъ зъ тымъ всѣмъ, а блисий вѣдомости липаю.

Одного разу мавъ я способнôсть бути зъ лат. мѣсцевымъ священникомъ. Вôнъ зновъ не забувъ запытатись мене, чому мы не даемо записати церковь на епископа, щобы вôнъ бувъ голова всему. Я ему на то сказавъ, що самѣ лат. католики, словенскѣ люде въ Bridgeport одного обряду, а война мѣжъ ними точить ся вôдъ довшого часу, що они не мають права до свого маетку и жалують, що дали церковь записати на бискупа. А мы не мали бы баламуты, мы иншого обряду? А о. Senot менѣ сказавъ, що священникъ есть all right, але люде не добрѣ и сказавъ, що всѣхъ „Hungarian“ не варто тôлько выстрѣляти въ Bridgeport-ѣ. (А може собѣ схотѣли-бъ запросити шерифа зъ Пенсильвенiи зъ Латимеръ?)

Зновъ одного разу бувъемъ зъ латин. священникомъ въ Derby, зъ Fatter-омъ Fynn. По приѣздѣ нашого отця такожь пытавъ ся, чи правда, що намъ священникъ приѣхавъ? Я сказавъ, що правда. А вôнъ менѣ каже, що то не есть good priest, що той priest не може удѣлити св. Тайны евхаристiи и не можна ити до него до сповѣди, що грѣхъ, и каже еще такъ: Если вôнъ бувъ бы добрый priest, то насампередъ пôйшовъ бы до бискупа, а такъ, если-бъ бискупъ ему позволивъ пôйти до Ансонiи, а зрештою, каже, вôнъ самъ знае, що мае робити и якій его бізнесъ. Але я вôдъ него пôйшовъ и подумавъ собѣ, що певно, що о. Бончевскій не ходили кланятись латин. епископови, коли такъ базѣкають о нихъ.

Теперь спровадили ту славного священника словенского, Чеха, зъ Bridgeport, сповѣдати католикôвъ такъ въ Derby якъ и въ Ansonia. Та не знати, чи тѣ мѣсцевѣ его такъ намовили, чи зô свого розуму таку мудру проповѣдь говоривъ:

„Цо тоте Руспаци себе ту у Ансонiи збудовалѣ церквъ, то за то ничъ, же збудовалѣ, але жебѣ далѣ запѣсацъ подъ бѣскупа, а и пупъ жебѣ прислухалъ подъ бѣскупа, то бы добре було, але кетъ онѣ такъ робя, що не даю запѣсацъ подъ бѣскупа, то онѣ су горше якъ тоте Москале. пѣзматики. То я вамъ наказуемъ, мойо браца, же кторе тамъ будзеце ходзицъ до церквѣ, то я того не будземъ споведацъ, анѣ розгрешене не достане, анѣ ихъ дзеци не будземъ керсицъ, а якъ зомре, то го не дамъ ховацъ на цинтару католѣцкимъ, бо то е грехъ, же онѣ тамъ свату омшу служа, нѣхто не може пецъ до того попа до споведзи, анѣ керсицъ, бо то нетъ важне!..“

Мы Руспны Ансонѣйскій дякуемо вамъ, шерифе бриджфорскій, сердечно за вашу проповѣдь. Може бысте собѣ жичили бути шерифомъ и АнсонѣйскимъРусинамъ, такимъ якимъ були въ Bridgeport нашимъ словенскимъ братамъ? (замки розбивати?) Але ту до Ансонiи мусѣли бысте собѣ другого спровадити зъ Латимеръ, а то на вашъ коштъ. Лѣпше було бы, щобъ вы свого пильнували пôдъ носомъ, а не чіего пôдъ лѣсомъ. Коли вы такій справедливый и святый, то чому васъ всѣ Словаки выганяють зъ Bridgeport-у? Бо якъ зачнуть читати словенску газету, то цѣла заповнена о вашôй особѣ... Правда, що нашій вороги насъ опанували, але ту не иде о религію тôлько о $ (доляры). Вже минуло два роки, якъ не мали зъ насъ жадного доходу. Бо якъ зайшовъ о. Senot за колектою, то одного доляра зъ великимъ упросомъ щобъ взявъ, тôлько два-три и бôльше, а теперь того нема и не буде. То-жъ длятого хотять они церковь прилучити, щобъ зъ нея бискупъ мавъ право податку домагатись, якъ они называють Pew Rent, до котрого они мусѣли присягати, що не опустять. Наробили мы ся досыть въ краю на жидôвъ и на Ляхôвъ, але ту не будемо па Айришôвъ, бо мы маемъ своихъ молодыхъ Американцѣвъ, маемъ на кого робити. Не жичили бы мы собѣ, щобъ зъ нами такъ сталось, якъ зô скрентонскими Русинами, що подѣлились, якъ Поляки загонами. Правда, що и въ Ансонiи наши братя вôддѣли ся, але еще въ той часъ, якъ о рускôй церкви и думки не було, бо еслибъ въ той часъ такъ було якъ днесь, то могу сказати, що певно не дѣлили бы ся. — Теперь даютъ вставляти иконостасъ до тои галѣ, що вже кôлька лѣтъ рентуютъ еѣ на церковь. — Говоривъ славный опѣкунъ, що не буде сповѣдати и крестити. То по що мае сповѣдати и хрестити, коли мы ту маемъ свою церковь и отця. А що не дасть ховати на своимъ цминтарѣ, то и тымъ насъ не настрашить дуже — бо коли мы постарали ся о кôлька тысячъ на пляцъ и церковь, то еще постараемось и о цминтарь, а парохія не меншить ся, тôлько зъ кождымъ днемъ росте. А и другій народности намъ помогуть, якъ намъ и до теперь помагали. Не всѣ увѣрять преславному Чехови зъ Bridgeport, а по друге мы ту въ Ансонiи всѣ молодѣ, тай и не жичили-бъ собѣ, щобъ мы заразъ вмирали, хотяй за три лѣта, пѣмъ будемо могли собѣ цминтарь купити. Але я сподѣюсь, що скорше бы до сего прійшло якъ за 3 лѣта, якъ тôлько на дальше братя такъ будуть старатись якъ до теперь старались.

А айришамъ и прочимъ пахташкарамъ на сей разъ скажемо: Не для пса ковбаса, не для кота сало. Варуй! поки до тя красно бесѣдую!

ГАВРІЇЛЬ ДЗЯДИКЪ.

ЩО ЧУВАТИ ВЪ СВѢТѢ?

Америка. Чи вôйна мѣжь Сполуч. Державами а Ишпанiєю буде, годѣ ще нынѣ сказати. Комiсiи, що слѣдили причины затопленя „Maine“ въ Гаваннѣ, свою роботу давно скôнчили. Та що-жъ зъ того? Американьска комiсiя свое: що корабель затопленый въ наслѣдокъ дѣланя зъ внѣ, а ишпаньска комiсiя каже, що се припадокъ. И хочь комiсiи вели дослѣды тайно, то люде мимо того знали напередъ, що комiсiи дослѣдять. А до вôйны рôвно ще далеко, якъ и передъ дослѣдами, бо ту входять въ рахубу рôжнѣ чинники: грошѣ и капиталисты, голосъ и интересы иншихъ державъ та иншe. Однакъ се все не перешкаджае американьскимъ гурра-патрiотамъ кричати: вôйны хочемо; сенатови радити а державѣ приготовляти ся. Бôльше крику, якъ то все варта. — Мы задивляючи ся на вôйну зô становиска загально людского сказали вже, що вôйна то рѣчь застарѣла и варварска. Чи-жъ сеи справы, що тамъ затопивъ ся корабель, отже держава стратила пару мiлiонôвъ та згинуло 2 сотки людей, вже не можь полагодити въ иншій способъ? Та-жъ сли прійде вôйна, то буде бôльше страты, бôльше згине, а тысячѣ зôстануть калѣками на вѣки въ однôй лише битвѣ! Но а дальшій битвы на суши и на морю, чи-жъ не коштують грошей и жертвъ крови? Правда, ту закрываютъ ся великій политики плащикомъ людскости; ось мовлять: „най перестане лляти ся кровь на Кубѣ, Куба мусить бути вôльна!“ Дуже красно! То се доперва побачили тогды, ажь пукъ американьскій корабель. Та-жъ на Кубѣ не вôдъ нынѣ кровь проливае ся. И зачинають вже щось говорити про полагоджене справы кубаньскои въ дорозѣ мирнôй. — Не дай Боже, щобы зъ Кубы стала друга Крета! Велики державы будуть застановляти ся надъ пôддержанемъ мира, а на Кубѣ будуть дальше рѣзати ся.

— Европа Ишпанiя — та схорована прабабка хоче бити ся зъ державами пôвночнои Америки. Се просто смѣхъ! Кубанцямъ не дасть рады, а ставить ся до завзятыхъ Американцѣвъ. Навѣть старый Бісмаркъ не вытримавъ, щобы не засмѣяти ся зъ тои комедiи. Та бабуся мимо того запопадливо приготовляе ся до вôйны и оглядае ся за грѣшми, бо безъ нихъ годѣ боронити честь народу, якъ каже.

Италiя. — Доносять газеты, що оденъ зъ достойникôвъ ватиканьскихъ дôставъ ся до папскои касы, пожичивъ гарну сумку и пôйшовъ свѣтами. Св. отецъ намовляе Ишпанiю та Спол. Державы Америки, щобы справу кубаньску полагодили мирно. Однакъ сли-бъ прійшло до вôйны, то ишпаньскій священники благати будуть помочи божои для своихъ, а американьскій для своихъ.

Въ Грецiи короля не хочуть, а тому пару тыждневъ вôдкрыто заговоръ на жите короля, а заговорщикôвъ вже зловлено и арештовано.

Россiя мае великій храмъ на небесне царство т. е. Хины; забрала оденъ хинскій портъ и держить кажучи, що се робить въ интересѣ свобôднои мѣжнароднои торговлѣ. — Бодай такъ здорова була. А другій державы въ тôмъ самôмъ интересѣ хотѣли бы щось для себе и „небеснымъ царствомъ“ готовій подѣлити ся.

Въ Францiи арештовано анархиста, котрый м. р. хотѣвъ пôдложити бомбу пôдъ президента французкои републики.

Въ Австрiи 21. марта зачавъ радити парляментъ. Отворивъ его новый премiеръ мiнiстеръ гр. Тунъ. Кажуть, що говоривъ красно, бо всѣмъ партiямъ сподобала ся его промова, але для жадноп партiи та народу не можь надѣяти ся пожитку зъ ней. Бадені такожь красно говоривъ, але гидко робивъ. Заразъ на першôмъ засѣданю при выборѣ предсѣдателя парляменту впровадити полiцiю. За се сказали ему теперь, що вôнъ належить до криминалу; однакъ се меншôсть. Надь промовою гр. Туна розведено дискусiю, въ котрôй забравъ голосъ и нашъ посолъ д-ръ Окуневскій.

Въ Галичинѣ, кажуть, треба сподѣвати ся голоду. До передновку ще далеко, а людямъ вже не стае навѣть бульбы. Польскій паны кажуть, що хлопови добре. тôлько що вôнъ лѣнюхъ и вздыхае за райомъ, а самі провадять высоку политику и сыпять грошѣ на реперацію старого камѣня на Вавелю; — вѣча хлопскій забороняють. Рубачѣ дерева у Львовѣ зробили страйкъ тому, що до рубаня дерева уживають арештантôвъ. а они зъ родинами пухнуть зъ голоду. Они выписали свои жаданя и выслали о собною депутацiею до намѣсництва и магiстрату, щобы зарадили лиху.

Возьмѣмъ, що въ нашôмъ краю за годину працѣ платить ся звычайно квотра або, що въ квотрѣ есть такожь година працѣ. Теперь вже легко дôзнатись, кôлько стоить шклянка — пôвъ годины працѣ, отже пôвъ квотра; чобôтъ 20 годинѣ, отже 20 квотрôвъ; полумискъ годину працѣ, отже квотра. Але якъ се обчислити, кôлько стоить чоловѣкъ, кôлько заплатити за его силу? чи то годить ся цѣнувати чоловѣка мовь якій товаръ? Годить ся чи нѣ, не про те рѣчь; досить, що силу чоловѣка цѣнують такъ, мовь товаръ. Возьмѣмъ, що купують роботника, то есть его робучу силу на оденъ день. Возьмѣмъ дальше, що той роботникъ, щобъ мôгъ жити и працювати, щобъ мôгъ пôддержувати свою робучу силу, мусить выдавати 6 квотрôвъ денно або (если квотеръ тôлько вартъ, що година працѣ) 6 годинъ. Если по скôнченôй деннôй праци нашъ роботникъ хоче працювати дальше, то щобъ вôдсвѣжити свои силы, щобъ на ново мôгъ працювати, мусить выдати 6 годинъ працѣ на ѣджене, убране, помешкане и т. д. Можемо затемъ сказати, що вытворене его силы коштуе 6 годинъ працѣ або инакше, що его робуча сила коштуе 6 годинъ працѣ, що вартôсть его силы робучои выносить 6 годинъ працѣ [3]).

Панъ фабрикантъ знае о тôмъ дуже добре, що сила роботника варта 6 годинъ працѣ, то есть тôлько, якъ 6 полумисковъ, або 12 шкляночокъ, або третя часть пары чобôтъ и платить свому роботникови за его силу, якъ за кождый иншій товаръ, 6 квотрôвъ.

Роботникъ зновъ дôстае за свою робучу силу якъ разъ тôлько, кôлько потребуе на выживлене.

3) Намятайме на тое, що вартôсть робучои силы выносить тôлько годинъ працѣ, кôлько потреба на выживлене роботника.

Та повернѣмъ ще разъ до нашого пытаня по що фабрикантъ купуе робучу силу?

Бо що роботникъ продае еѣ то розумѣемо. Голодъ сильнѣйшій вôдъ усего, навѣть вôдъ вродженого кождому чутя свободы, сильнѣйшій неразъ вôдъ встыду. Адже-жъ не завидуемо щастя тымъ нещаснымъ дѣвчатамъ, котрѣ выходять на улицю, щобъ спродаватись. Чи-жъ не голодъ приневолюе ихъ по бôльшôй части до упадку?

Не маю я намѣру порôвнувати погане ремесло упавшои дѣвчины зъ честною працею роботника, котрый мусить продавати свою працю та мусите таки признати, що есть въ тôмъ дещо схожого. А затѣмъ, чому то майстеръ купуе робучу силу роботника. Чи щобъ нею бавити ся? Нѣ! Отже на що? На те, бо хоче заробити, хоче збогатити ся „власною працею“, якъ каже авторъ „Власнои Помочи.“ Щобъ пояснити собѣ докладно, на що фабрикантъ купуе силу роботника возьмѣмъ собѣ кôлька примѣрôвъ, а тѣ пояснять намъ цѣлу справу.

Возьмѣмъ, що хтось заводить фабрику, котра перетворюе бавовну на нитки. Возьмѣмъ, що купивъ бавовны за 14.000 дол., що купивъ машины за 800 дол., що 240 дол. выдавъ на вуголь до паровои машины, на газъ и на другій додатки та що пустить въ рухъ свою фабрику. Затѣмъ бачимо, що выдавъ вôнъ 15.040 дол. на заснованe фабрики. Якъ гадасте, на що вôнъ фабрику пустивъ въ рухъ? Певно длятого, що хоче свои нитки дорожше продати, якъ заплативъ за бавовну, машины, газъ, та и те певно, що коли дôстане зъ бавовны нитки, то не продасть ихъ за 15.000 дол., але буде хотѣвъ дôстати бôльше пр. 20.000.

Хотѣти то ще не досить. Розходить ся о тое, щобъ вôнъ направду дôставъ 20.000 дол. Та чи ему дадуть згадану суму, то ще питане.

Если-бъ могло стати ся таке чудо, щобъ машины пряли бавовну безъ помочи роботника и коли-бъ нашъ фабрикантъ занесъ до купця свои нитки и тогдѣ зажадавъ 20.000 дол. то купець вôдповѣдае ему по просту такъ: В твоихъ нитках есть поперше вартôсть бавовны т. е. 14.000 дол. або (если на зроблене доляра треба годину працѣ) 14.000 годинъ працѣ; потôмъ вартôсть машинъ т. е. 800 дол. або 800 годинъ працѣ, потôмъ вартôсть вугля, газу и т. д., т. е. 240 дол. або 240 годинъ працѣ. Разомъ 15.040 годинъ працѣ. А затѣмъ твои нитки вартѣ 15.040 дол. анѣ цента бôльше, анѣ менше и бôльше якъ 15.040 дол. не дамъ тобѣ за нитки.

Чи нашого фабриканта вдоволила бы така вôдповѣдь — не знати. Знаемо лишь, що по нынѣшный день машины не можуть самѣ робити, що на щасте фабриканта до машинъ потреба ще людскои працѣ. Фабрикантъ тое добре розумѣе, вынаймае пр. 100 роботниковъ и платить имъ за ихъ робучу силу, якъ за товаръ, по 6 дол.

Роботникъ нанятый за 6 долярôвъ денно, знае, що наняли его не на те, щобъ ему приглядатись, то-жъ чистить бавовну, пряде звиває и т. д. однымъ словомъ працюе, докладае до бавовны свою працю. По першôй годинѣ доложивъ до нея одну годину працѣ, або побôльшивъ ея вартôсть о годину або о доляра (если доляръ стоить годину працѣ) по двохъ годинахъ побôльшивъ ея вартôсть, додавъ до нея двѣ годины або 2 доляры вартости, по 3-хъ годинахъ 3 доляры вартости и въ кôнци по 6-хъ годинахъ працѣ доложивъ 6 долярôвъ вартости т. е. якъ разъ тôлько, кôлько фабрикантъ заплативъ за его силу.

Такимъ способомъ роботникъ по 6-хъ годинахъ працѣ зовсѣмъ вôдробивъ свою заплату. Такъ працюе вôнъ цѣлый тыждень, а по тыждни фабрикантъ забирае нитки, несе ихъ на рынокъ и жадае зновъ 20.000 дол.

Кôлько правишь за нихъ? 20.000 дол., каже купець до фабриканта, то за богато. Чи ты гадаешь, що въ тыхъ ниткахъ е направду 20.000 дол. вартости? Есть въ нихъ, якъ бачишь, за 14.000 дол. бавовны, за 800 машинъ, за 240 дол. вугля, а крôмъ того е тамъ ще людскои працѣ 36 годинъ (если 6 днѣвъ робили тыжднево) помножено черезъ сто (бо було сто роботниковъ) т. е. 3.600 годинъ. Разомъ: 14.000 годинъ, то есть вартôсть бавовны почислена на годины працѣ — 800 годинъ, якъ вартôсть машинъ почислена въ годинахъ працѣ — 240 годинъ (т. е. вартôсть вугля, газу и т. д. обчислена въ годинахъ працѣ) — 3.600 годинъ працѣ роботниковъ або 18.640 годинъ. Отже можемо тобѣ дати 18.640 дол. анѣ цента бôльше,

— Якъ такъ? Тажь я нѣчогесѣнько не заробивъ, а якъ разъ выдавъ 18.640 дол. на нитки и иншій выдатки. Дежь дѣвъ ся мôй доходъ? и на що жь я занимавъ ся фабрикацiею? Що менѣ зъ нея прійшло? На що-жь менѣ придалась та цѣла комедія?

Дѣйстно, доходу не було, фабрикацiя не выплатилась бы, якъ бы нашъ фабрикантъ не впавъ на добрый помыслъ. Своимъ роботникамъ, що по 6-хъ годинахъ вôдробили свою робучу платню, приказуе лишитись въ фабрицѣ и працювати довше.

— Якже жь, ты смѣешь пане, могли-бъ вôдповѣсти роботники, зневолювати насъ працювати довше, коли мы вôдробили вже свою заплату; додалисьмо до бавовны тôлько роботы, кôлько стояла наша робоча сила.

Digitized by SVOBODA-NEWS.COM

НОВИНКИ.

— Подаю, кому треба, що теперѣшна моя адреса така:

Rev. N. Pidhorecky,
227 Warren str.
JERSEY CITY, N. J.

Фатальный закладъ.

Недавно тому въ Чехахъ заложивъ ся оденъ молодый чоловѣкъ, що выпе 48 великихъ пива въ протягу 48 годинъ и то такъ, що кождои годины выпе одну шклянку, а при тôмъ не буде за цѣлый той часъ нѣчого спати. Минуло 48 годинъ, 48 шклянокъ зникло въ горлѣ молодця. Наслѣдки однакъ оказались застрашаючи. Молодому чоловѣкови попухли руки и ноги, тварь ему посинѣла, почавъ шалѣти и хотѣвъ собѣ житє вôдобрати. Теперь лежить въ шпиталю и не знати, чи выздоровѣє.

Всѣмъ пророкували — собѣ не знали.

При однôй улици въ Ню Йорку якійсь цѣкавый предприємця вынанявъ шторъ и облѣпивъ афішами, що за 10 цнт. можна довѣдати ся о своѣй будучности. Яко пророкинѣ, вôдгадуючи будучнôсть, урядовали 2 женщины. Розумѣє ся, цѣкавыхъ найшлось богато, особливо дѣвчатъ. Въ тôмъ прійшли 2 детективы и пророкôвъ забрали до „Ивановои хаты", але вкоротцѣ выпустили ихъ пôдъ условіємъ, що се ремесло покинуть.— Собѣ якось не потрафили выпророкувати.

И звѣрята знають плакати.

Оденъ ученый Нѣмець, котрый цѣле своє житє посвятивъ изучуваню природы, твердить, що декотри звѣрята знають смѣяти ся и плакати. Песъ, кôнь, оселъ, серна, олень, слонь, малпа, ронять слезы, коли ся ихъ бє або коли мають якій жаль. Декотри малпы такъ плачуть, якъ и чоловѣкъ, а зъ очей слоня, коли его мордують або убивають, падають великй каплѣ слѣзъ. Конѣ такожь ронять слезы, коли ся ихъ мучить, або коли дуже тяжко тягнуть. Сука, коли ѣй забрати щенята, неразъ цѣлыми днями смутить ся и не лишь вытемъ оказує свôй жаль, але и слезы ронить.

Песъ зô вставлеными зубами.

Оденъ знаный лѣкарь въ Лондонѣ вставивъ псови штучни зубы, що зô старости ему повылѣтали. Вôнъ захльороформувавъ пса, а взявши мѣру, самъ сфабрикувавъ 24 зубôвъ, давъ плятинову оправу и вложивъ де треба. Пеиско зъ початку бувъ здивованый новостю, але вскорѣ освоѣвъ ся; а на остатнôй выставѣ псôвъ въ Лондонѣ звертавъ на себе увагу. Вкоротцѣ будемо мати спосôбность оглядати лысй малпы зъ перуками, а короткозорыхъ котôвъ зъ окулярами.

Щось вартъ.

Безперечно Спол. Державы повинни вôддати честь за взбôльшенє населеня мѣжь иншими и п. Levi Brodsaw-и зъ всхôдной Killinby, Conn. Той господинъ числить нынѣ 71 лѣтъ, тримає ся здорово и єсть батькомъ 41 дѣтей, зъ котрыхъ жіє 40. Мѣжь ними є 7 паръ близьнюкôвъ, зъ котрыхъ друга жѣнка привела на свѣтъ ажь 6 паръ. Сли кождый американьскій горожанинъ такъ поставить ся, то не треба буде ухвалювати законôвъ для имігрантôвъ.

Огонь въ рускôй школѣ.

Минувшой пятницѣ о 12 годинѣ въ ночи выбухъ огонь въ рускôй школѣ въ Майфѣльдъ, Па. Пожарна сторожа прибула на часъ и загасила огонь, котрый повставъ зъ незнаныхъ причинъ. Шкода выносить до $300, котра покрыє ся зъ асекураціи.

— Сила военнои фльоты представляє ся пôсля торôчнои статистики такъ: — Англія посѣдає 695 кораблѣвъ зъ 6.341 канонами и 127.736 моряками. Франція 458 кораб. зъ 3.287 канон. и 95.557 моряками. Италія 334 кораб. зъ 2.630 канон. и 24.560 моряками. Россія 279 кораб. зъ 1.795 канон. и 29.845 моряками. Нѣмеччина 190 кораб. зъ 1.460 канон. и 22.277 моряками. Сполуч. Державы 84 кораб. зъ 1.220 канон. и 14.000 моряками. Австро-Угорщина 123 кораб. зъ 688 канон. и 13.199 моряками. Ишпанія 113 кораб. зъ 626 канон. и 24.629 моряками. — Число кораблѣвъ ще не єсть мѣрою силы на морю.

ПОСМЕРТНИ ВѢСТИ.

Дня 20. марця сего року, умерла Пелагія Цѣхонь, жена Илька Цѣхоня, члена „Руск. Народ. Союза" въ Simpson, Pa., на 32 роцѣ житя, оставляючи четверо дрôбныхъ сиротъ. Небôщка була родомъ зъ Галичины, села Чарна, грибôвского повѣту.

Вѣчная єѣ память!

Вѣсти робôтничи.

— Chicago, Ill. Минувшого тыждня застрайковало 3000 столярôвъ зъ тои причины, що контракторы хотѣли ихъ зъобовязати працювати лишь для ихъ товариства. Въ наслѣдокъ того 20,000 робôтникôвъ будôвляныхъ стратило було роботу. Столярѣ жадали кромѣ того пôдвысшеня платнѣ. Контракторы згодили ся на жадане столярôвъ. Рускимъ робôтникамъ ще свѣжо въ память подѣѣ зъ великого страйку майнерôвъ при мягкôмъ вуглю. Двумѣсячный той страйкъ закôнчивъ ся бувъ въ септембру 1897 р., а 17. януарія того року вôдбулась вспôльна представителѣвъ, робôтникôвъ и продуцентôвъ вугля конвенція въ Чікаґо, де згоджено ся на однакову скалю платничу въ всѣхъ державахъ, въ котрыхъ выкопуєсь мягке вугле. Чи думаєте, що бароны вугляняни, нѣбы властителѣ майнъ, дотримали свого слова и платили, до чого були обовязани пôсля добровôльнои згоды?? Де тамъ. Вôдъ тои конвенціи минуло вже 3 мѣсяцѣ, майнеры допоминали ся, просили, а паны капиталісты по простому иґноровали робôтникôвъ, бо навѣть не выслали своихъ заступникôвъ на нарады, скликувани робôтниками для остаточного полагодженя цѣлои справы. Тои бещельности держать ся продуценты всѣхъ тыхъ державъ, въ котрыхъ выдобувають мягке вугле. Въ питсбурскôмъ дистриктѣ усправедливляли себе капиталісты, що не можуть дôстати решетъ зъ 1¼ цалевыми очками и прото не въ силѣ они поступати пôсля рѣшень и постановлень Чікаґскои конвенціи, а коли робôтники предкладали имъ продовжати дальше роботу зъ 1½ цалевыми очками, але за те платили 75 цт. за тону — то они не хотѣли на се згодитись. Въ виду того въ питсбурскôмъ зновь страйкъ. До пятницѣ минувшого тыждня застановили майнеры роботу въ Morgan, Moore & Baines Banning Mine, Charleroi и Vulcan.

— Въ Захôднôй Вирджиніи аґітують за загальнымъ страйкомъ, позаякъ продуцентамъ и не снить ся поступити пôсля рѣшень конвенційныхъ и даного тамъ слова.

— Майнеры въ Banksville, Pa. коло Питсбурга заложили вже давнѣйше свôй компанічный сторъ, котрый дуже добре розвиваєсь, але таки не такъ, якъ рускій въ Шамокінъ. Оборотъ касовый за послѣдный кварталъ выказавъ суму $8.000.

— Sharon, Pa. Въ желѣзной фабрицѣ Buhl Steel Co. добудовують дальшихъ 7 „фанесôвъ", до котрыхъ треба буде 50 новыхъ робôтникôвъ

— Patton, Pa. На тôмъ плейзѣ, въ повѣтѣ Cambria, застрайковало 300 майнерôвъ, бо пôсля роспровадженя всемогучои въ Америцѣ компаніи мали за 40 цт. наладовати цѣлу кару, а не накопати лишь тону.

— Norwich, Conn. 1100 робôтникôвъ, занятыхъ въ Ponomah прядѣльняхъ въ Taftsville застрайковали зъ причины 10 процентовои знижки платнѣ.

— New Castle, Pa. До страйку въ мѣсцевôй найповни прилучило ся такожь 60 хлопцѣвъ, котри при 12½ годиннôй праци дôставали лишь $1. платнѣ. Теперь жадають $1.25.

— McKeesport. Pa. Дня 5. апрѣля застрайковало 2000 майнерôвъ въ долинѣ Monongahela. Робôтники просили продуцентôвъ запровадити по своихъ майнахъ решета зъ 1¼ цалевыми очками и выплачовати ратами за 100 бушлѣвъ, що рôвнало бы ся 66 цт. за тону або заключити зъ ними контрактъ, пôсля котрого мало-бъ ся платити на пôдставѣ „Run of mine" систему. Продуценты вôдповѣли имъ, що смѣють ся зъ всякои мѣждержавнои умовы.

Де-що цѣкавого.

— Телефонъ вынайдено въ р. 1861.

— На одну квадратову милю иде 640 акрôвъ.

— Чайны вынашли папѣръ въ роцѣ 170 передъ Христомъ.

— Телескопъ (далековидъ) вынайдено въ р. 1590.

— Першу желѣзну пôдкову зроблено въ р. 481.

— Серце чоловѣка ударяє 92.160 разы на день.

— Перше стальове перо зроблено въ р. 1830.

— Яструбъ може улетѣти 150 миль на годину.

— Перши зигарки зачали робити въ р. 1476.

— Одна тона чистого срѣбра коштує $37.704.84.

— Фортепіянъ вынайдено въ Италіи въ р. 1710.

— Золото въ Калифорніи вôдкрыто въ р. 1848.

— Фонографъ вынайшовъ Едисонъ въ р. 1877.

— Найбôльшимъ островомъ на свѣтѣ є Австралія.

— Одна тона чистого золота коштує $602.799.21.

— Музични ноты вынайдено въ р. 1338.

— Перши фотографіи появили ся въ Англіи р. 1802.

— Мѣсто Москва має найбôльшій дзвôнъ на свѣтѣ, важить 423.000 фунтôвъ.

— Желѣзну руду зачали копати въ Америцѣ, въ стейтѣ Вирджиніи р. 1715.

Хто хоче читати правдиво хлопску газету та довѣдатись якъ тамъ братя въ краю борють ся зъ своими ворогами, нехай запише собѣ газету:

„ГРОМАДСКІЙ ГОЛОСЪ".

Коштує $1.50 на рôкъ.
* Платити треба напередъ. *
Замовляти можна черезъ редакцію „Свободы".

РУСКІЙ ГОТЕЛЬ
Іосифа Осеняка
въ ОЛИФАНТЪ, ПА.

Чи знаєте хлопцѣ, що Іосифъ Осенякъ має готель на River Str. коло рускои церкви въ Олифантѣ? — Ану йдѣть подивити ся, якъ красно у него. Саля красна на забавы. Пиво и всѣ инши напитки все свѣжи, ажь мило выпити и забавити ся у свого.

АНТОНІЙ ОНУЩАКЪ,
214 W. Lloyd, Str.
— SHENANDOAH, PA. —
Рускій готель.

Чи вы вже люде не перестанете ходити по чужихъ готеляхъ и спомагати своими центами други народности? Та по що шукати чужихъ ботôвъ! — Дивѣть добре по Шенандоръ, а певно знайдете свого чоловѣка, въ котрого и вино и віска и пиво и темперъ и други добри и все свѣжи напитки, а услуга чемна, бо все-жь то у Русина. А ще якій то Русинъ? Кождый его дуже добре знає. Та-жь то Антоній Онущакъ. Ну и якъ-жежь не зайдете до него? — Грѣхъ бы бувъ смертельный якъ бы вы Русины въ Шенандоръ оминали того щирого Русина.

Юстинъ Кузмякъ.
Рускій готельничій
въ ОЛИФАНТЪ, ПА.

На розѣ коло рускои церкви єсть готель нашого Русина Юстина Кузмяка. Маєшь охоту выпити добру склянку пива, віски и иншихъ напиткôвъ, а притôмъ забавити ся, заграти собѣ въ пулъ-тейбелъ и часомъ потанцювати собѣ — иди до Юстина.

Dr. S. Blumberg,
1707 Carson str.
PITTSBURG, PA.

Кождый то знає, що въ Америцѣ шукають за такимъ докторомъ, котрый покôнчивъ свои науки въ старôмъ краю. Д-ръ Блюмбергъ вывчивъ ся за лѣкаря на университетѣ въ Варшавѣ, а зложивши испытъ державный въ Филядельфіи осѣвъ въ Питсбургу. Дуже добрый докторъ. Розмовити ся можна по руски, англійски, нѣмецки и польски. — Якъ хорый зайде до него, заразъ выздоровѣє!

РУСКІЙ САЛОНЪ
Петра Серафина
„на новôмъ мѣстѣ"
въ Шамокінъ, Па.

Где якъ где, але у Серафина то уже можь найлѣпше забавитись а и порядну склянку пива выпити. Хто у него лишь разъ бувъ, не хоче бôльше нѣгде пôйти, тôлько до него. Має такожь файну галю, где можна вôдбувати мітинги, а и потанцювати собѣ.

Хочешь мати „good time" иди до Петра.

Hotel
HETMAN CHMIELNICKI
Alex Halaburda,
Mt. Carmel, Pa.

Коло лігайского дипа єсть рускій готель, одинокій на цѣле мѣсто рускій готель. Чистенько тамъ, всяки напои, якъ віска, пиво, румъ, темперъ и ин. дуже добри и здорови. Хто хоче переночувати, знайде тамъ чисте лôжко и чемну услугу.

Алу Русины! Чижь будемо все ходити по чужихъ людяхъ и за свои грошѣ по кутахъ стояти?

ТЯЖКИ ЧАСЫ — ТО ПРАВДА.

Але що мы маємо найлѣпшій и найбôльшій складъ убрань, капелюхôвъ и всякого бѣля, котри можете купити у насъ туньше, якъ де инде — то такожь правда.

Придте, а переконайте ся.

Петро А. Штифъ.
PETER A. STIEF
ВЕЛИКІЙ СКЛАДЪ УБРАНЬ
на OAK str. — Mt. Carmel, Pa.

Желѣзный нагробный хрестъ 5 стôпъ и 6 цалѣвъ высокій и коштує лишь
$4.50.

Тульшій якъ деревяный, а красшій якъ камѣнный.
Листы адресуйте:
N. Y. CEMETERY MONUMENTAL CO.
Olyphant, Pa.
Lack. Co.

Steam Laundry.

Маєте сорочки, ковнѣрики, маншеты и други рѣчи до праня, то занесѣть до Mt. Carmel Steam Laundry. Вôдъ сорочки 10 цнт., вôдъ ковнѣрика 2 цнт., вôдъ маншетôвъ 4. цнт.— Офѣсъ той єсть за Righeter's-овымъ шторомъ зъ-заду.

Если хто потребує конѣ и керичи на весѣля або похороны може дôстати по дуже низькôй цѣнѣ у:

Robertsons Livery
West 2-nd Str.
MT. CARMEL, PA.

Продажа рускихъ книжокъ — и — библіотека.

Хочете купити собѣ книжку, яку лишь загадаєте, або записати собѣ газету зô старого краю, пишѣть на адресу:

A. Wasserman,
91 Clinton str.
NEW YORK, CITY.

У него можна дôстати розмаити словари и пôдручники до науки англійского языка и фотографіи славныхъ людей. — Вôнъ такожь оправляє книжки дуже танко и добре.

ЛИШЬ ОДЕНЪ РУСКІЙ БУЧЕРЪ НА ЦѢЛЕ МѢСТО
Бенедикъ Талпашъ
напротивъ рускои плебаніи
въ Шамокінъ, Па.

Братя Русины! У Бенедика дôстанете все свѣже и здорове мясо. Хвалити его бучернѣ не потребуємо, бо добре само ся хвалить. — Скажемо лишь, що правдивый Русинъ и патріота не буде иншого мяса ѣсти лишь зъ рускои бучернѣ.

HENRY FREY
PHOTOGRAPHER
421 Lackawanna Ave.
Scranton, Pa.

Хочешь мати красну фотографію, вѣрный портретъ, зайди до того фотографа. Вертаєшь зô слюбу зайди зъ жінкою до него, дай ся заняти, а будешь мавъ на цѣле житє памятку. Маєшь ладну дитинку дай фотографовати у него, а будешь мати красный образъ. Єсть у Васъ братство, най зайде до того фотографа, а вôнъ Вамъ зробить фотографіи и портреты, яки хочете. — У него рôжнородни фотографіи и портреты можна замовити и то по дуже умѣркованôй цѣнѣ.—За роботу гварантує.

РУСКА ГРОСЕРНЯ
Семана Ющака
на River Str.
OLYPHANT, PA.

У Ющака дôстанете все, що тôлько до ѣдженя потрѣбне и найтуньше. Купуйте, братя Русины у свого, жидôвъ не спомагайте, бо уже и такъ збогатѣли ся нашимъ грошемъ.

Що вы менѣ тамъ торочите. Я васъ купивъ, а не вашу робучу силу, я купивъ васъ на день и черезъ той день можу зъ вами робити, що менѣ злюбить ся. Не говорити, а працювати. И робôтники, що по 6-хъ годинахъ повинни бы выйти зъ фабрики, вôдпочати, провѣтритись або працювати на себе, лишають ся довше и працюють єще 6 годинъ. Фабрикантъ додає имъ бавовны, докупує машинъ и вугля. Робôтники по кождôй годинѣ свои працѣ, докладають до тои новои бавовны нову вартôсть, а по шѣстьохъ заплаченыхъ годинахъ кождый зъ нихъ додає 6 новыхъ годинъ вартости. Розумѣє ся, що ота нова вартôсть нѣчо вже не коштує фабриканта, що она даремна: Такимъ чиномъ оденъ робôтникъ додає 6 дол. вартости; а 100 робôтникôвъ докладає денно 600 дол., що творить тыжднево 3.600 дол. вартости.

Если теперь нашъ фабрикантъ схоче продати ту другу половину своихъ нитокъ, то кôлько-жь одержить за неи? Певно, що зновь 18.640 дол. або 18.640 годинъ працѣ, бо мы уложили ся, що доляръ мѣстить въ собѣ годину працѣ. Теперь подивѣмъ ся на рахунокъ фабриканта, що до тыхъ новыхъ нитокъ. Отже въ ниткахъ буде вартости новои бавовны (14.000), вартости новыхъ машинъ (800), вартости новои скôлькости вугля и газу (240) и 3.600 годинъ робôтничои працѣ, незаплаченои фабрикантомъ, але доданои робôтниками даромъ. Теперь вже охотно уступить фабрикантъ нитки за цѣну 18.640 дол., бо не коштували его тôлько, лишь 15.040 дол. (14.000 дол. бавовна, 240 вугле, 800 машины).

Теперь вже фабрикація выплатить ся. Зробимо теперъ оконечный рахунокъ, т. є. рахунокъ того выробу нитокъ, при котрôмъ фабрикантъ платить робôтникамъ за ихъ працю та рахунокъ того выробу, при котрôмъ фабрикантъ нѣчо не платить робôтникамъ, а загарбує ихъ працю даромъ. Нашъ фабрикантъ выдавъ на бавовну два разы по 14.000 дол. т. є. 28.000, два разы по 800 на машины и два разы по 240 дол. за вугле и заплативъ робôтникамъ за 6 днѣвъ 3.600 дол. Разомъ выдавъ 33.680 дол. А дôстане за першу половину нитокъ 18.640 и за другу такъ само 18.640, разомъ 37.280 дол., бо купуючій числить, що фабрикантъ за кожду партію нитокъ платить робôтникамъ. Отже нашъ фабрикантъ має 3.600 дол. доходу.

Зъ вôдки-жь взявъ ся той дохôдъ? Зовсѣмъ ясна рѣчь зъ вôдти, що за роботу при другôй половинѣ бавовны нѣчо не заплативъ робôтникамъ, що робôтники другу половину своеи працѣ вôддали ему даромъ, що на 3.600 оплаченои працѣ доложили до бавовны 3.600 годинъ неоплаченои а затѣмъ що до тои бавовны додали 3.600 годинъ неоплаченои, додатковои вартости, або якъ каже ся, 3.600 годинъ надвартости [4]).

Теперь вже намъ ясно, по що фабрикантъ наймає робôтникôвъ. На те, щобъ зъ ихъ працѣ мати дохôдъ, щобъ зъ нихъ зтягати надвартôсть. Такимъ чиномъ зъ вôдки нашъ фабрикантъ бавовны має свôй дохôдъ? Чи зъ власнои працѣ? Певно, що нѣ. А затѣмъ зъ чужои? Такъ, зъ чужои працѣ, зъ працѣ робôтникôвъ.

Робôтники пôвъ дня працюють на себе, а другу половину на фабриканта, половину свого житя працюють для себе, для своеи родины, для своихъ — а друга половина житя иде на те, щобъ фабрикантъ мôгъ мати дохôдъ зъ своеи бавовны, щобъ мôгъ збирати надвартôсть.

Те, що мы ту сказали про фабриканта бавовны, вôдносить ся и до всѣхъ майстрôвъ и фабрикантôвъ на свѣтѣ. Всѣ они купують робôтникôвъ, всѣ купують ихъ робучу силу, та лишь на те, щобъ користати зъ ихъ працѣ, щобъ приказувати имъ працювати довше якъ треба и тымъ способомъ збогачувати ся.

4) Що-жь мы затѣмъ звемо надвартостію? Надвартôсть єсть то та вартôсть, котру робôтники докладають до выробу понадъ те, за що одержали свою робучу плату, а затѣмъ — єсть се неоплачена праця робôтника.

(Дальше буде).

Digitized by SVOBODA-NEWS.COM

Якъ выгадано машиною (треномъ) ѣздити?

Написала М. Загорня.

(Дальше).

IV.

Тогды, якъ живъ Стефенсонъ, усе перевозили кôньми, а желѣзниць, машинъ, не було. Кôньми возити довго и дорого, найбôльше, якъ везти далеко. Вуголь вôдъ шахты тежь кôньми возили. Фѣры зъ вуглемъ були важкй, а шляхи поганй, а надто въ осени — бѣда була и людямъ и конямъ. Захожувались мостити шляхи камѣньомъ, але се коштувало дуже дорого, камѣня швидко выбивало ся. Клали ще чавуннй або деревянй рельсы, щобъ по нихъ колеса йшли. Але й зъ того нѣчого путящого не було. Тогды де якй ученй люде почали выгадувати таку парову машину, щобъ она ѣхала сама и тягла фѣры зъ вагою. Оденъ чоловѣкъ зробивъ таку машину. Але она ѣхала дуже лихо и везла дуже мало. И тои машины нѣхто не схотѣвъ у себе заводити, бо зъ неи не було нѣякои корысти. Зробивъ ще й другій чоловѣкъ машину, але й та була не годяща.

Отожь и Стефенсонъ давно вже думавъ про таку машину. Вôнъ чувъ и про тй двѣ машины, що ихъ попереду выгадано и бачивъ ихъ. Але вôнъ думавъ, що машину зовсѣмъ не такъ треба робити. Довго вôнъ мѣркувавъ и надумавъ такъ: Положити на колеса великій, сказати бы, котелъ желѣзный. У тôмъ кôтлѣ вода. До кôтла приробити пецъ. У печи топити. Вода грѣе ся, кипить и переробляе ся на пару. Пара тоненькими дудочками (рурами) йти-ме у двѣ желѣзнй дудки. Тй бôльшй дудки приробити саме передъ передными колесами. А въ тыхъ дудкахъ по кружку, отакъ якъ у смоку або у сикавцѣ. Тй кружки дуже щѣльно ходити-муть по дудкахъ, а ходити-муть они тымъ, що ихъ пара пхатиме. Якъ що пустити пару въ дудку зъ одного кôнця, пара роздасть ся и посуне кружка; тогды зъ друго кôнця пустити пару, — отъ кружокъ зновь назадъ подасть ся. Отакъ и ходити-муть тй кружкй въ дудкахъ — то назадъ, то напередъ. А до кружкôвъ поприробляти желѣзнй шкворнѣ и штабы. Они вже чепляти-муть выгнуту посерединѣ колѣномъ вôсь и крутити-муть еѣ. Вôсь крутитиметь ся, крутити муть ся и колеса и машина ѣхати-ме и потягне за собою все, що до неи причепити. Тôлько такôй машинѣ треба добре шляхъ зрôвнати, а то не буде ѣхати. Щобъ шляхъ бувъ рôвный, треба покласти желѣзну колѣю, рельсы. По тыхъ рельсахъ машина и бѣгти-ме.

Якъ надумавъ такъ Стефенсонъ, пôйшовъ до свого хазяина и розказавъ ему.

Хазяинъ каже:

— Та оно дѣло добре. Робѣть!

А Стефенсонъ вôдказуе:

— Робивъ бы та грошей не выстае.

Хазяинъ подумавъ-подумавъ. Якъ розказуе Стефенсонъ, то наче до дѣла выходить, та и чоловѣкъ вôнъ такій, що коли не надѣеть ся чого зробити то и не бере ся. И каже хазяинъ:

— Робѣть, а грошей я дамъ.

Якъ почули люде про те, що вôнъ грошей давъ на паровôзъ, такъ сказали: — Ото двохъ дурныхъ зôбралось: оденъ выгадуе таке, що его и выгадати не можно, а другій грошѣ ему на те дае.

Заходивъ ся Стефенсонъ робити свôй першій паровôзъ. Се було року 1813. Скрутно ему приходилось. Заводôвъ такихъ, що на ихъ теперь роблять усе, що треба до перевозôвъ, тогды ще не було. Робôтники тежь не знали, що якъ треба робити. Не було навѣть такого струменту, щобъ нимъ робити. Доводилось Стефенсонови здебôльшого самому робити, ще и струментъ, якій треба, выгадувати.

Десять мѣсяцѣвъ працювавъ Стефенсонъ. Нарештѣ 25. липця 1814 р. вôнъ пустивъ першій поѣздъ. Правда, той першій поѣздъ ишовъ не дуже швидко и вѣзъ усього 5000 пудъ. Але-жь Стефенсонъ бувъ дуже радый. Вôнъ досягъ того, що змôгъ зробити машину, щобъ возила и бувъ певный, що доведе еѣ до того, що она бѣгти-ме далеко швидче и везти-ме далеко бôльше. Робити по готовому було вже не такъ важко, якъ выгадувати уперше. Хазяинъ, що дававъ грошѣ на паровôзъ, тежь бувъ радый и дякувавъ Стефенсонови.

Спершу Стефенсонôвъ паровôзъ лякавъ коней та иншу худобу, бо якъ у него назбиралось богато пары, то еѣ выпускано геть и тогды она страшенно шипѣла. Осього и лякали ся. Оденъ сусѣдъ казавъ навѣть, що вôнъ у судъ пожалѣе ся на того хазяина, чия була машина, за те, що вôнъ робить ему шкоду, лякаючи своею машиною худобу.

Стефенсонъ догадавъ ся, черезъ що се такъ шипить и провѣвъ пару такъ, щобъ она не шипѣла и не пропадала дурно, а робила дѣло; тогды паровôзъ ставъ бѣгти швидче и везти бôльше.

Найшовъ ся ще оденъ чоловѣкъ, що давъ Стефенсонови грошей и Стефенсонъ заходивъ ся робити другій паровôзъ. Сей паровôзъ бувъ уже далеко красшій вôдъ першого.

(Дальше буде).

ДО КАНАДЫ!

Хто намѣряе ѣхати сеи весны до Канады на ґрунтъ найже-жь памятае, що треба вже выбирати ся поволи въ дорогу. Въ другôй половинѣ априля по Великодныхъ святахъ треба вже ѣхати, щобъ заразъ, якъ тôлько снѣгъ злѣзе, вышукати собѣ фарму и почати будову хаты. Хто еще не мае картки вôдъ мене на зниженый тікетъ, най напише листъ до мене и подастъ докладно свое имя, жены, дѣтей и кôлько кождому лѣтъ. Рядъ канадійскій вôдступивъ для нашихъ людей землю въ Альбертѣ, коло колѣйовои стаціи Millet Township 47 и 48. Добре бы було, якъ бы всѣ нашй люде, котрй выѣдуть зъ Пенсильвеніи осѣли тамъ осôбною кольоніею. Если-бъ зôбрало ся наразъ 50 родинъ, я готовъ бы поѣхати зъ людьми, ажь на мѣсце. Въ середу по Великодныхъ святахъ, дня 20. апрѣля треба бути вже въ Buffalo. Грошей не треба мѣняти на канадійскй, бо тамъ американьскй грошѣ такъ само добрй, якъ канадійскй. Хто мае охоту ѣхати и мае бодай $300 най зголосить ся до мене на адресу:

Rev. Nestor Dmytrow
89 Johnson Str.
BUFFALO, N. Y.

Lehigh Valley R.R.

In Effect February 20, 1898.

Пасажерски трены зъ Mt. Carmel до Buffalo, Scranton, Elmira, Wilkes Barre, White Haven, Hazleton, Mauch Chunk, Allentown, Bethlehem о год. 9:30 до полудня; а 12:18 и 4:38 по полудни.

До Philadelphi-и и New York-у о год. 7:23 до полудня и 12:18. 4:38 по полуд.

До Centralia, Shenandoah, Mahanoy City, Pottsville, Hazleton и до всѣхъ стацій въ околицяхъ вуглевыхъ о год. 7:23, 9:30 до полуд. и 12:18. 4:38 по полудни.

До Shamokin о год. 7:30, 11:22 до полуд; а 2:20, 4:38 и 10:00 по полудни.

Експресови трены до Philadelphi-и и New York-у о год. 7:23 до полудня; 12:18 и 4:38 по полудни.

Недѣльни трены до: Philadelphi-и New York-у и до всѣхъ стацій межи тыми мѣстами о год. 9:00 до полудня.

До Pottsville, Hazleton, Wilkes-Barre и до всѣхъ стацій въ околицяхъ вуглевыхъ о год. 9:00 до полуд. и 5:55 по полудни.

CHAS. S. LEE,
Genl. Pass. Agent,
R. H. WILBUR, General Supt.

УВАГА: Хто хоче ѣхати на Весты, най купить собѣ тікетъ на лигайску желѣзницю, бо найтуньша и найвыгôднѣйша. По близши информаціи удавайте ся до:

J. BEN. GOULD,
Agent L. V. R. R. Mt. Carmel, Pa.

J. LIACHOWICZ

(І. Ляховичь)
425 Shamokin st.
ШАМОКИНЪ, ПА.

Польско-литевскій зегармістръ и ювілєръ

Всяки направы зегаркôвъ выконуе точно, таньо и въ короткôмъ часѣ и за направу гварантуе. — Мае на складѣ великій выбôръ зигаркôвъ золотыхъ и срѣбныхъ по дешевой цѣнѣ, и за доброту кождого зигарка гварантуе.

Обручки слюбни, якъ хто купуе дôстае въ подарунку гарный будзѣкъ.

Стѣннй зеґары дае на выплатъ.

ОДИНОКІЙ РУСКІЙ СТОРЪ НА ЦѢЛЫЙ YONKERS

Лазоря Сиротяка,
48 Washington str.
YONKERS, N. Y.

Хто не знае Лазоря Сиротяка? Вôнъ мае красно зарядженый сторъ, гросерню и бучерню. Посылае грошѣ до старого краю на всѣ части свѣта, скоро, таньо и безпечно. Продае такожь шифкарты на всѣ лініи. Хто изъ землякôвъ хотѣвъ бы вôдъѣхати до старого краю, нехай зайде по дорозѣ до Сиротяка и купить собѣ шифкарту у него а вôнъ вôдпровадить его ажь на шифъ.

На що давати ся здерати жидôвскимъ агентамъ по Ню Йорку? Идѣть до свого!

A. B. Newman.

(А. Б. НЮМЕНЪ)

Фабрикантъ цигарôвъ и доставця австрійского, угорского, румуньского, россійского и боснѣйско-герцуловинского

тютюну або дугану.

Продае такожь цигара и цигареты старо-краевй, машинки до робленя цигаретôвъ, цигаретовй паперцѣ и цигарнички и файки всякого рода. — Хочете засмакувати правдивого краевого дугану, пишить на адресу:

A. B. NEWMAN,
167 Second str.
NEW YORK, N. Y.

Писати можна по англійски и нѣмецки

Иванъ Глова.

JOHN GLOWA

(POSTMASTER)

Excelsior, Pa.

ОДИНОКІЙ СТОРЪ НА ЦѢЛЫЙ EXCELSIOR.

Всякй потрѣбнй рѣчи до житя, якъ такожь убраня майнерскй и звычайнй можна купити.

Посылае такожь грошѣ до всѣхъ частей свѣта, скоро, таньо и беспечно

Продае шіфкарты.

Не вôдъ нынѣ вже знають люде солідного предсѣдателя „Союза".

ВЕЛИКІЙ КОМПАНІЧНЫЙ СТОРЪ

Russian Mercantile Co. Ld.

— ВЪ —

Shamokin, Pa.

327 Shamokin st.

Найбôльшій рускій компанічный сторъ въ Америцѣ. Заложеный ще въ роцѣ 1889, а теперь побôльшеный, украшеный и на ново урядженый. Новый дôмъ великій, красный, котрый компанія купила 1896 року за $18.000 показуе, що може компанічна робота. — Всѣ розумнй Русины належать до тои компаніи, купують зô свого власного стору значить, спомагають самыхъ себе. — Мѣсячно обертае сторъ сумою $2000.

Заряджае нимъ:

Теодоръ Федько

LAUER BREWING CO.

въ READING, PA

ЗАЛОЖЕНЫЙ 1866 року. — Вырабляе 25.000 бочокъ мѣсячно.

Пиво одного зъ найбôльшихъ броварôвъ въ Pennsylvenia „LAUER BREWING CO." есть вôльне вôдъ всякихъ примѣшокъ, и для того есть найздоровшимъ. Завсѣгды однои и тои самои доброты и пріемного смаку и есть споряджане пôдъ зарядомъ одного зъ найздôбнѣйшихъ и досвѣдченыхъ пивоварôвъ.

Вырабляе въ найлѣпшôмъ ґатунку Porter and Lager Beer, Stock Ale, Old Brown Stout and Porter in Vaults.

Сальонѣсты и приватнй родины повиннй замавляти пиво лишень въ броварѣ:

LAUER BREWING CO.
READING, PA.

T. TALPASZ

ТЕОДОЗІЙ ТАЛПАШЪ
РУСКІЙ РЕСТАВРАТОРЪ
— И —
готельничій.
246 Pearl Str.
Shamokin, Pa.

Недалеко рускои плебаніи.

Добрый вечеръ друже мôй!
— Добрый вечеръ, свате!
А куда такъ спѣшите?
— До Талпаша, брате!

Що за Талпашъ? Звôдки вôнъ?
— Та-жь краянъ нашъ милый
— У него всѣ Русины
— Пôдкрѣпляють силы!...

— Що за брындза й пиво тамъ!
— Обходить ся файно!
— Обслугуе якъ братамъ!
— Таньо надзвычайно!

ОДИНОКІЙ РУСКІЙ ГОТЕЛЬ

Д. Геревчака и Ф. Михальского.

въ Jersey City, N. J.
38 Green Str.

Кождый Русинъ идучій зъ краю, чи до краю, або маючій яку небудь потребу въ Ню Йорку, чи околици, повиненъ вступити до того готелю, бо:

Тутъ дôстане найздоровшй и найтаншй напитки всякого рода,

Дôстане нôчлѣгъ таный, чистенькій и безпечный.

Понеже зъ того готелю лишь пару крокôвъ до пенсильванійского, лігайского и центрельского діпа, а такожь діпа, звôдки стрѣткары розходять ся по цѣлôмъ мѣстѣ и околици, якъ Newark, Bayonne и т. д.

Феры до Ню Йорку и Бруклина такожь пôдъ носомъ.

Въ тôмъ готелю порадять вамъ безплатно, де тану шіфкарту купити, а если не знаете, то запровадять васъ охотно на діпо, або на шифу, та взагалѣ дадуть всяку добру раду.

Въ готелю тôмъ е такожь прекрасна галя на мітинґи, забавы и весѣля.

Dr. F. J. Meek

Д-ръ. МИКОЛАЙЧИКЪ
Cor. Shamokin and Chesnut str.

Одинокій лѣкарь, славянинъ на цѣле мѣсто. Лѣчить всякй хоробы совѣстно и въ короткôмъ часѣ. Особливо незрôвнаный лѣкарь въ справахъ положничихъ.. Говорить по англійски, по руски и по польски. Горячо поручаемо сего знаменитого доктора, нашимъ Русинамъ.

William D. Chmilewski,
231 E. Centre str.
SHENANDOAH, PA.

Панове сальоністы зъ Шенадорь и всѣ, що хочете набути для себе віски, пива темперу въ бôльшôй скôлькости, зайдѣть до В. Хмѣльовского и замовляйте напитки у него. — Най не зарабляють зъ васъ чужй, дайте заробити свому, божь Хмѣльовскій честный и справедливый чоловѣкъ — „Свободу" пренумерує.

Купуйте у него!

Читайте и уважайте.

Стань и огляни всѣ возы для бучерôвъ, гросерникôвъ, голсельникôвъ (до розвоженя пива) и розличнй другй, робленй зъ найлѣпшого матеріялу и найлѣпшои роботы.

Головне ковальство

Спеціяльно вырабляють ся желѣзнй плоты, и обгородженя надгробникôвъ.

J. B. Zimmerman

Cor. Independence and Market str.
SHAMOKIN, PA.

Ганріилъ Малинякъ

Гуртовный складъ
(Wholsale)
20 Market st.
SHAMOKIN, PA.

Мае завсѣгды на складѣ свѣже добре пиво въ великихъ и малыхъ бочôвкахъ зъ найлучшихъ броварôвъ, горѣвки (whiskey) и лѣкеры найлѣпшого ґатунку

Братя! замовляйте у свого!

O. Murdza & Bro's

46. Second st.
MT. CARMEL, PA.
О. МУРДЗА и БРАТЪ.

Сторъ заосмотреный въ найлѣпшй товары, спроваджованй впростъ зъ найпершихъ складôвъ. — Майже всѣхъ Русинôвъ въ Mt. Carmel заосмотрюе въ живности. Продае такожь одяги майнерскй и посылае грошѣ до старого краю таньо, точно, скоро и беспечно.

Свôй до свого — а до чужого не пхай ся. Жидôвъ оминайте зъ далека!

J. BOBKOWSKI

ПРЕДПРІЕМЦЯ ПОХОРОНÔВЪ.

Вынаймае такожь коричи на похороны, хрестины и весѣля по дуже низкихъ цѣнахъ.

300
PEARL and MULBERRY st
SHAMOKIN PA.

Удавайте ся въ потребѣ до него.

Руска бучерня.

— Russian Meat Market —
OLYPHANT, PA.
КУЗЬМЫ СВАЛЫ.

Гей рускй господинѣ, чи не перестанете вы вже разъ купувати у чужихъ? Та по що тягати ся за чужими, коли у свого Русина такъ само всего дôстати можна. А отъ погляньте! Тажь въ Олифантѣ есть вашъ рускій бучеръ Кузьма Свала. Мае вôнъ свѣже, добре, тане мясо всякого рода. Розвозить въ часъ и пунктуально. Ану-жь зайдѣть до него и попробуйте вôдъ него куповати мясо, а певно не пожалуете!

Юліянъ Копыстяньскій
(Julian Kopyscianski)
420 W. Pine st.
ШАМОКІНЪ, ПА.

Перворядный сальонъ рускій. — Найлучшй напитки можна ту дôстати, якъ: пиво на шклянки и бутельки, вина розмаитого гатунку, горѣвки досконалй, цигара дуже добрй.

Спѣшѣть Братя Русины до свого братчика Юлька.

THOMAS A. ULIACKAS & JOSEPH RAYTKIEWICZ
436 Cherry str.
SHENANDOAH PA.

Гей темперансы, читайте. Хто зъ васъ хоче дôстати доброго темперу и вайсъ бір-у въ бутелькахъ най зайде до гуртовного складу Т. Улячка и п. Райткевича а певно не пожалуе.

Ану попробуйте!

СВОЙ ДО СВОГО!

Єфремъ Лучковецъ.
E. INDEPENDENCE near VINE STR.
въ Шамокінъ, Па.
— РУСКІЙ ГОТЕЛЬ. —

Чистенькій тамъ готель зô всякими выгодами. Пиво, вино, віска, темперъ и другй напоѣ все свѣжй и найлѣпшого ґатунку. Услуга чемна и солідна. Склянки великй и малй пôсля вподобы.

Люде! Вже часъ покинути чужихъ, а пора вже себе самыхъ пôдпомагати.

РЕСТАВРАЦІЯ и КАВЯРНЯ.

✳ TROMETTER'S ✳
(Тромейтеръ)
Cor. Rock & Sunbury str.
SHAMOKIN, PA.
напротивъ National Bank.

Снѣданя, Обѣды, Вечери.

Въ кождôмъ часѣ можна дôстати такъ горячй якъ и зимнй перекуски. Потравы прилагодженй на европейскій спосôбъ, дуже смачно, Услуга пильна и солідна,

Осôбнй покоѣ для родинъ. — Найлучшй вина, пива, лікеры, віски и всѣ можливй напитки. Цѣна дуже мала.

Препоручае ся всѣмъ сю реставрацію, а передовсѣмъ приѣзднымъ.

Пишучій сей адвертайсментъ ручить за Тромейтера.

Dr. John Szlupas

421 Penn. Ave.
SCRANTON, PA.

Знаменитый лѣкарь. Довголѣтна практика дала ему спосôбность стати добрымъ лѣкаремъ. Лѣчить успѣшно всякого рода хоробы. Мае такожь свою власну аптику, въ котрôй выробляють ся дуже добри и помôчни лѣкарства.

Розмовить ся по руски, литевски, по польски и по англійски. — На цѣлôй околици знають добре Шлюпаса!

Учѣте ся, браты мои!
Думайте читайте,
И чужому научайтесь,
И свого не цурайтесь!
Т. Шевченко.

Всюды нѣвечить ся правда,
Всюды пануе брехня,
Въ вашихъ лишь серцяхъ, о братя,
Най не повстане вона!
Ив. Франко.